

ROMÁNSKÉ UMĚNÍ

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

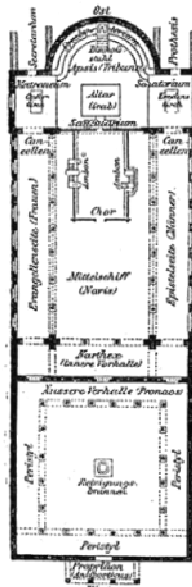
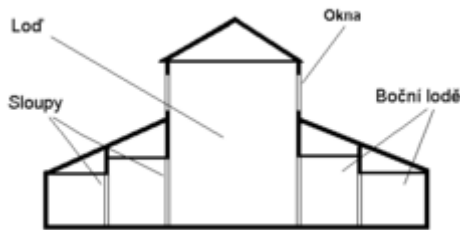
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ROMÁNSKÉ UMĚNÍ

Název románské umění vznikl v 1. polovině 19. století ve Francii a souvisí s podobností některých prvků z římské antické architektury (Roma). Je odvozován také tím, že sloh vznikl v oblasti, kde se hovořilo tzv. románskými jazyky.

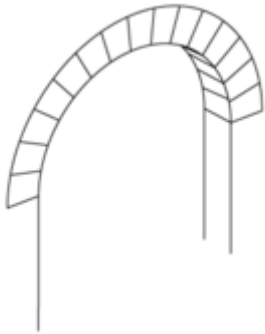
Románské umění se v Evropě objevuje **na konci 10. století**, kdy římská církev posílila své postavení a do života i umění byl vnesen přísný řád. Románský sloh vznikl ve **Francii** a odtud se šířil do ostatních evropských zemí (zhruba v **11. – 13. století**).

Protože hlavním objednavatelem uměleckých děl byli kněží a kláštery, i dochované stavby sloužily převážně k šíření náboženství. Patří k nim **baziliky** (podélné kostely s několika loděmi, hlavní - nejvyšší), kde plochý strop byl postupně nahrazen **valenou klenbou** (klenuté uzavření prostoru). Její tíhu nesou mohutné stěny a **pilíře** (zděná svíslá podpěra, nesoucí tíhu stavby), členící prostor baziliky do takzvaných **lodí**. Kostely byly orientovány oltářem na východ.

Zdivo je prolomeno jen *malými obloukovými okénky* a *portálem* (zděné ostění – obklad u vstupních dveří). Typická byla i *zdvojená - sdružená* nebo vícenásobně členěná *okna* se sloupovou oporou uprostřed.

Jinou románskou církevní stavbou jsou **rotundy** s kruhovým půdorysem. K hlavnímu prostoru je připojeno půlkruhové kněžiště – *apsida*.

Z mnoha románských památek na našem území jsou nejznámější bazilika sv. Jiří na Pražském hradě a dále bazilika sv. Prokopa v Třebíči. Významnými stavbami jsou i rotunda sv. Jiří na Řípu a sv. Martina na Vyšehradě v Praze. Rotunda ve Znojmě je pozoruhodná tím, že její stěny pokrývají malby, oslavující rod Přemyslovců.

Od 11. století si začala šlechta budovat opevněná sídla – hrady s obrannými věžemi, tvrze. Nejstarší je hrad Foix s opevněním. Jednou z nejznámějších památek je opatství v Cluny ve Francii, město Carcassonne. V Itálii je to bazilika sv. Marka v Benátkách, komplex staveb v Pise se známou šikmou věží. Ve Španělsku můžeme obdivovat katedrálu v Santiagu de Compostela.

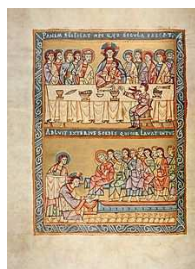
Sochařství zůstalo závislé na architektuře. Převládal ornamentální i figurální reliéf, který objevoval na ostění portálů a oken.

Malířství mělo předepisované církví náměty. Barva kolorovala plochy, ohraničené pevnou obrysovou linií, pozadí bylo zlaceno nebo vyplněno ornamenty. Nástěnnými malbami byly **mozaiky a fresky** (malování do mokré omítky). Malby nahrazovaly Bibli, a proto je nazýváme biblí chudých.

Knížní ilustrace vznikaly v klášterech a byly určeny pouze vzdělavcům. Přečasně rukopisy *kodexů* (ručně psaná kniha) nádherně *iluminované* s bohatě zdobenými *iniciálami* ((začáteční písmeno). Psalo se na *pergamen* (telecí, jehněčí či oslí kůže), kvašnými barvami, mezi nimiž dominovalo zlato. Objevila se i *první desková malba* určená na oltáře.

Kodex gigas – Ďáblova bible

1. a 2.obr. -**Kodex vyšehradský** je evangelistář, který pravděpodobně vznikl v době korunovace Vratislava II. na českého krále a byl mu během této události dne 15. června 1085 snad i předán. Jedná se o kodex o rozměrech 415 × 340 mm, který obsahuje 108 pergamenových listů. Název „Vyšehradský“ asi nese proto, že byl od svého vzniku či o něco později uchováván na Vyšehradě.
3. a 4.obr. -**Kodex gigas** je největší rukopisná kniha (kodex) světa, svázaná v dřevěných deskách potažených světlou kůží, opatřených kovovým zdobením. Obsahoval 320 pergamenových listů (tj. 640 stran). Osm listů bylo vyříznuto, není známo kdy, kým a proč. Odstraněné listy pravděpodobně obsahovaly řeholní pravidla benediktinského řádu. Hmotnost celého kodexu je 75 kg, na výrobu potřebného pergamenu byly spotřebovány kůže 160 oslů.

Test - Románské umění

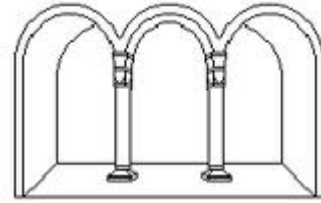
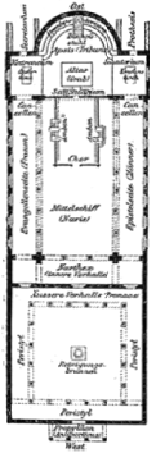
Doplň:

Časové zařazení –konec ___stol. - ___stol. Vzniklo ve . . . . . Hlavními objednateli

uměleckých děl byli-_____. Hlavní znaky architektury - h . . . . o . t,

kamenné . . . . . , m . . . . . okna, plochý strop byl nahrazen . . . . . ou kl . . . . . ou.
 Stavby: baziliky, rotundy, kláštery, hrady, tvrze. *Popiš pod půdorysy stavby. Kde je na
 obrázku apsida? Jaká byla románská okna (viz obr.3) ?*

Sochařství je závislé na architektuře – reliéfy na portálech.

Co to je portál? _____

V malířství se rozvinula malba na omítku – . . . . . , dále iluminace. *Vysvětli tento pojem.*

V kodexu byla zdobená první písmena kapitol. *Jak se jim říká? . . . . . c . á . .*

Mezi nástěnné malby se považuje i mozaika. *Vysvětli, o jaký druh malby jde.*

Uveď nejvýznamnější stavby v Čechách: rotunda sv. _____ na Řípu, rotunda sv. _____

na Vyšehradě, bazilika sv. _____ na Pražském hradě, bazilika sv. Prokopa v _____.

Znáš další významné stavby románské architektury? _____

Odkazy k obrázkům a použitá literatura:

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/18/Valvb%C3%A5ge.png/170px-Valvb%C3%A5ge.png>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/4d/Romansky_sloh.jpg/220px-Romansky_sloh.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/05/J%C3%A1k_f%C5%91kapu2.jpg/220px-J%C3%A1k_f%C5%91kapu2.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/80/StGenisdesFontaines_Cloitre_02.jpg/220px-StGenisdesFontaines_Cloitre_02.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/6e/Andel_Saint_Genis.jpg/170px-Andel_Saint_Genis.jpg

http://t3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQvfAgshMk5iO_PgJbUaKeZVSmP5HwLA8OnP0606EVUIYMRIrFO

http://t2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRF3mSZHJHCkGZgvgdQdwl8F9W5_cPTGYdCRewLxJSyMmloT3_w

<http://t3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQcVoWy4NwIDWxATJ1X8FArzfZjtMAMyK6u2W41cRVkWZC5R7RO>

http://t0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQv0v_X6Z3oN0Lgix3yyrtjde3pYABTeHK47HLFfvyr2SjDMWXe
<http://t3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcR6LDNpj12-2k4dg9o704prlwwEDB4vhhWIMdjkkJyF9qdRYjkX>
http://www.hrad.cz/img/cms/photogallery/thumb/12/_j7q4014.jpg
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ec/Bazilika_Svat%C3%A9ho_Ji%C5%99%C3%AD.jpg/220px-Bazilika_Svat%C3%A9ho_Ji%C5%99%C3%AD.jpg
<http://zhola.com/praha/galleryPMU/bazilikaSvJiriGallery/male/svJiriCelkovyPohled.jpg>
<http://zhola.com/praha/galleryPMU/bazilikaSvJiriGallery/male/svJiriApsida.jpg>
<http://www.satalka.cz/slohy/romansky/obrazek02.gif>
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/6c/Bas%C3%ADlica_de_Santiago_02.JPG/250px-Bas%C3%ADlica_de_Santiago_02.JPG
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/2f/Chateau_Foix_kurtsik.jpg/250px-Chateau_Foix_kurtsik.jpg
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/de/Clocher_abbaye_cluny_4.JPG/220px-Clocher_abbaye_cluny_4.JPG
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c5/Carcassonne-vignes.jpg/220px-Carcassonne-vignes.jpg>
http://t0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRnm54DaFmU5XWG4ZfZGDRc8Xa_JQIKYNctUgyFUF_HOzoRBO0ROQ
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/51/Venice_-_St._Marc%27s_Basilica_01.jpg/260px-Venice_-_St._Marc%27s_Basilica_01.jpg
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/84/Trebic_podklasteri_bazilika_velka_apsida.jpg/200px-Trebic_podklasteri_bazilika_velka_apsida.jpg
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/82/Bazilika_svat%C3%A9ho_Prokopa_v_T%C5%99eb%C3%AD%C4%8Di_-_interi%C3%A9r.jpg/220px-Bazilika_svat%C3%A9ho_Prokopa_v_T%C5%99eb%C3%AD%C4%8Di_-_interi%C3%A9r.jpg
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d5/Trebic_podklasteri_bazilika_krypta.jpg/220px-Trebic_podklasteri_bazilika_krypta.jpg
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e1/Trebic_podklasteri_bazilika_opatska_kaple.jpg/220px-Trebic_podklasteri_bazilika_opatska_kaple.jpg
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/6c/BAZILIKA.png/250px-BAZILIKA.png>
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/bd/Altchristliche_Basilika_MK1890.jpg/170px-Altchristliche_Basilika_MK1890.jpg
<http://www.znojenskarotunda.com/images/stmespuď.gif>
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3c/Vratislav_II.PNG/220px-Vratislav_II.PNG
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/09/Kodex_vy%C5%A1ehradsk%C3%BD2.jpg/220px-Kodex_vy%C5%A1ehradsk%C3%BD2.jpg
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d7/Kodex_vy%C5%A1ehradsk%C3%BD1.jpg/220px-Kodex_vy%C5%A1ehradsk%C3%BD1.jpg
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e5/Devil_medium.jpg/200px-Devil_medium.jpg
<http://t0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTK4mhu6CgC14eT7qpg5RgiE9Ilgg1mswgGuj2hGBzAox7x7umxzA>

Výtvarník, Langerová Marie, Zhoř Igor, Mladá fronta, Praha 1988

Výtvarná výchova, Bartko Ondrej, Bradová Zuzana a Kocůrková Jana, SPN, Praha 1984